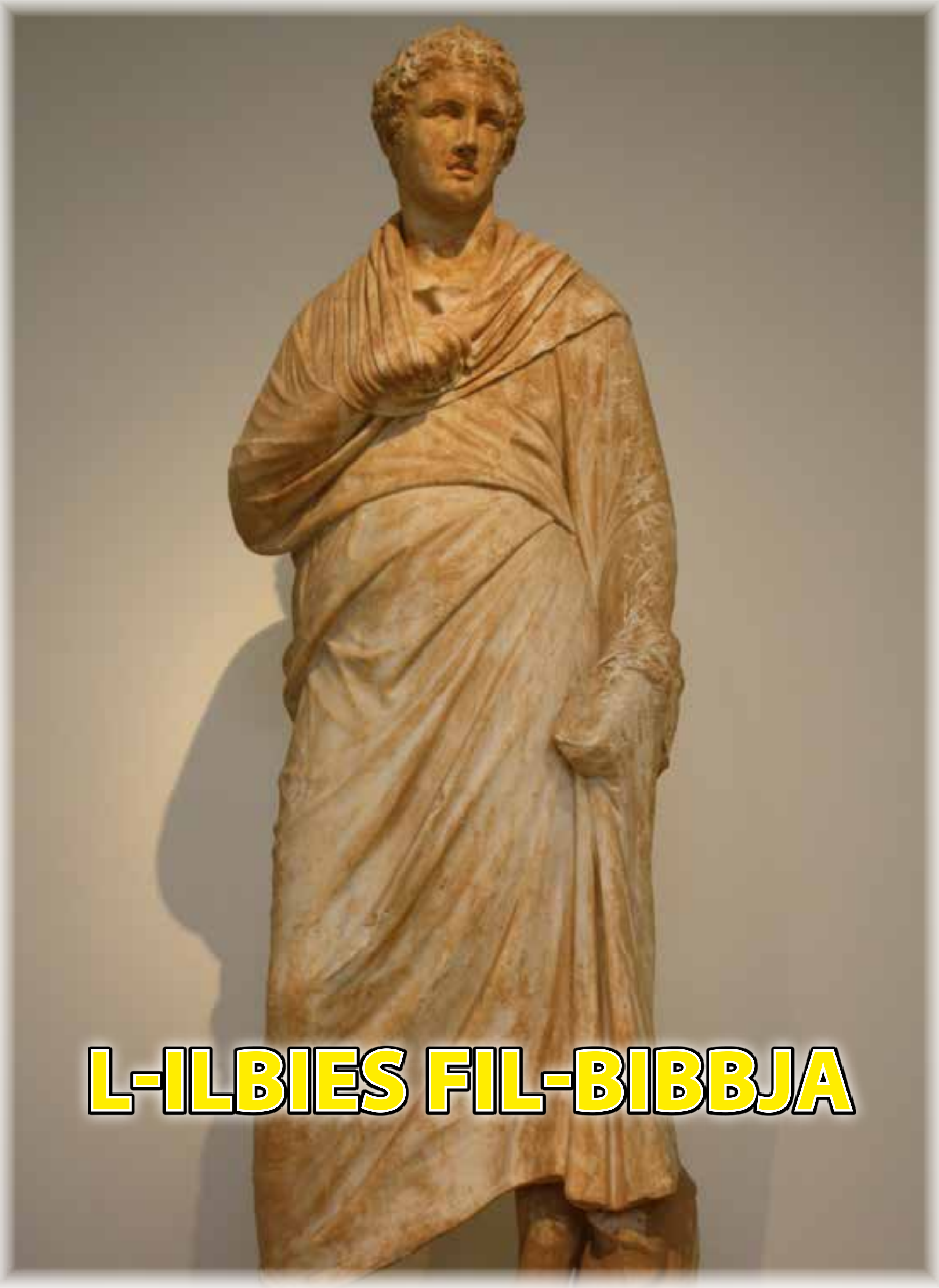

L-ILBIES FIL-BIBBJA

Fr Charles Buttigieg

"Kunu mela weqfin, ġenbejkom imħażżmin bil-ħżiem tas-sewwa u lebsin il-kurazza tal-ġustizzja, riġlejkom mixdudin bil-qorq tal-ħeġġa tal-Evanġelju tal-paċi, bit-tarka tal-fidi dejjem f'idejkom, li biha tistgħu titfgħu l-vleġeġ tan-nar tal-Ħażin, aqbdu l-elmu tar-rebħa u s-sejf tal-Ispirtu, li hu l-Kelma ta' Alla" (Efesin 6:14-17).

In-Natura tal-Ilbies

L-ilbies jinteressa lill-etnoloġi, soċjoloġi, psikoloġi u fuq kollox il-moralisti tal-Knisja. L-evoluzzjoni tal-ilbies matul l-istorja tad-dinja mill-ġrajja tal-Eden (ara Ġenesi 3:7) narawha marbuta ma' diversi neċessitajiet marbuta mal-klima, staġuni, moralità, reliġjon u anke 'status'. Iżda matul l-istorja l-bniedem ċivilizzat stabilixxa l-użu tal-ilbies għal dawn it-tliet raġunijiet prinċipali: għal raġunijiet fiżiċi (bħal iġjene u saħħa), għad-diċenza u għad-dekorazzjoni. Dawn it-tliet raġunijiet huma tliet neċessitajiet li joħorġu mill-stess natura tal-bniedem u nsibuhom kważi f'kull razza u fit-tribujiet differenti fid-dinja. Sfortunament il-kultura moderna, dik edonista u l-moda fl-ilbies jippreżentawlna lill-bniedem bħala oġġett fejn il-ġisem tal-bniedem sar strument ta' pjaċir bil-konsegwenza li qegħdin naraw diversi ndiċenzi fl-ilbies tal-bniedem.

Ilbies Bibliku Prinċipali

Huma diversi dawk il-kulturi li jsawru l-istorja tas-salvazzjoni. Kull kultura hija mogħnija bl-ilbies tipiku tagħha bħal per eżempju: ilbies Semitiku, ilbies Eġizzjan, ilbies Grieg u dak Ruman. L-ilbies fid-dinja biblika huwa ġeneralment magħmul mis-suf tal-annimali speċjalment tan-ngħaġ u tal-mogħoż, kif ukoll f'xi każijiet bħal tal-Battista mix-xagħar iktar oħxon u iniggeż tal-ġemel (ara ukoll Żakkarija 13:14), mill-ħarir, mill-ġilda tal-annimali u mill-qoton. Fl-Antik Testment insibu diversi termini għall-ibies bħal; *cadhin*, *simlah*, *salmah*, *'ezor*, u fil-Ġdid Testment insibu termini Griegi bħal: *himation* (ara Mt 21,7; Mt 24,18; Mt 26,65 u Lq 8,27) u *enduma* (ara Mt 22,11).

Bħala ħwejjeġ meqjusin 'ta' taħt' insibu l-*'ezor* (bil-Malti għandna: 'iożor') jew *hagor* li kien magħmul minn drapp abjad irqiq u ħafif. Ħafna drabi dawn kienu jikkonsistu minn sempliċi fardal (bl-Ebrajk *chaluq*, bil-Latin *semicinctium*) imlibbes mill-qadd 'l isfel. L-iskop tiegħu kien dak ta' iġjene personali. Ħafna drabi l-ħaddiema kif naraw fil-każ ta' Pietru x'ħin kien jistad, kellhom dan il-ftit ħwejjeġ fuqhom waqt ix-xogħol. Fuq dawn il-ħwejjeġ ħfief kien ikun hemm it-tunika jew aħjar libsa twila ħafifa, bl-Ebrajk: *kethoneth* jew *kuttoneth* jew dik ftit differenti bil-kmiem il-*cadhin*, waqt li dik iktar eleganti kienet tissejjaħ *sadhin*, bil-Latin *camisa*, bil-Malti 'qmis', bis-Sirjak *kamis*. Din kienet tkun minsuġa biċċa waħda minn fuq s'isfel. It-tunika ta' Ġużeppi tal-Antik Testment iben il-Patrijarka Ġakobb, kienet magħmula minn ħafna kuluri kif insibu f'Ġenesi 37:3. Fil-Ġdid

Testment fl-Atti 9:39 insibu lil Tabitha jew Dorkas li kienet tħit it-tuniċi u l-ilbies għar-romol. Fil-Passjoni ta' Kristu għat-tunika tiegħu, tefgħu x-xorti fuqha, biex iseħħ il-kliem tas-salmista: "Ħwejġi qasmu bejniethom, u għall-ilbies tiegħi tefgħu x-xorti" (Gw 19:24 u Salm 22:16-18). Din t-tunika, bil-Grieg: *chiton*, li kienet tmiss kważi mal-ġisem ta' Kristu hija s-simbolu tal-għaqda profonda u spiritwali tal-Knisja.

Bħala ħwejjeġ ta' fuq insibu l-libsa ta' fuq, magħmula minn suf oħxon jew mantell kbir, bl-Ebrajk: *simlah* jew *salmah* u bil-Grieg *himation*. Din kienet tikkorrispondi għall-*pallium* tar-Rumani. Bil-Grieg imsejħa *periblemata*, għaliex kienet proprju mitfugħa fuq il-ġisem. Din kienet ukoll tintuża bħala kutra ħalli ttaffi mill-ksieħ ta' matul il-lejl, speċjalment meta it-temperaturi bil-lejl kienu jinżlu fid-deżert. Bartilmew l-agħma ta' Ġeriko, proprju meta jisma' b'Ġesù jtajjar il-mantell, l-iktar ħaġa importanti li kellu bħala raġel fqir, u jaqbeż u jqum biex jiltaqa' ma' Ġesù, kif naraw f'Mark 13:16. Fost ħwejjeġ ta' fuq iktar nobbli nsibu l-*addereth* u l-*ma'atafah*, fejn kien jispikka l-kulur tal-vjola, tal-porpra. Fi żmien ta' luttu u ta' vistu, li fil-kultura Semitika jintuża l-kulur abjad, kien ukoll jintlibes il-ħżiem jew ċintorin, bil-Grieg *zone* u bl-Għarbi *zunnar* kien magħmul minn drapp tax-xagħar imsejjaħ *sak*. Il-ħżiem tal-qassis il-kbir kien magħmul minn ħarir fin imsejjaħ *ephodh*.

Simboliżmu tal-Ilbies

Insibu ukoll ilbies biex jgħatti ir-ras u l-wiċċ mis-sħana u mir-riħ, speċjalment mir-ramel fid-deżert. Dan it-turban bl-Ebrajk jissejjaħ *tsaniph*, li litteralment ifisser 'iddawwar'. Kien ukoll jintlibes maktur fir-ras imsejjaħ *sudarium* li kien jinżel mal-għonq. Fil-qabar vojt ta' Kristu dan il-maktur kien instab għalih waħdu, maqtugħ mill-faxex. Bħala velu, bl-Ebrajk: *mitpahath*, għall-mara nsibuh f'Isaija 3:23; 62,3 u Żakkarija 3:5. Mosè għatta wiċċu mid-dehra tal-glorja ta' Alla kif insibu fil-ktieb tal-Eżodu 34:33.

Għalkemm ħafna drabi l-Lhud ma kienu jilbsu xejn f'saqajhom, kienu iżda jeżistu xi sandlijiet, bl-Ebrajk: *na'alayim*, magħmulin mill-ġild tal-annimali (ara Eżodu 12:11 u Dewt 29:5). Is-sandli kien juri ċerta awtorità u meta wieħed ineħħi is-sandli minn saqajh dan kien jagħmlu biex jirrispetta

dak li hu sagru. L-ilbies tal-qassis il-kbir, bl-Ebrajk *bigdei kodesh*, kien jikkonsisti fi tmien elementi li huma l-*michnasayim*, it-tunika *ketonet*, *avnet* u turban *mitznefet*, il-libsa *meil*, *ephod*, *hoshen* u plakka tad-deheb fuq it-turban. Ilbies reliġjuż ieħor kien jikkonsisti fil-*zizit* u t-*tefillin*.

Anke l-ilbies sempliċi tal-Battista jesprimi ukoll l-istess missjoni tiegħu, fejn il-ħżiem tal-ġild madwar qaddu, *cintura*, huwa simbolu tal-verità tal-leħen tiegħu u l-qorq juri l-umiltà fil-missjoni tiegħu, li jiċċekken huwa biex jikber Kristu.

Bibliografija

Edwards, D.R., "Dress and Ornamentation", in *Anchor Bible Dictionary* 2, 232-238.

Malina, B.J., *The New Testament World. Insights from Cultural Anthropology*, Louisville (KY) 1993.

Pilch, J.J., *The Cultural Dictionary of the Bible*, Collegeville (MN) 1999.

Pilch, J.J., *Introducing the Cultural Context of the Old Testament*, New York 1991.

Shwarz, R.A., "Uncovering the secret vice: Toward and anthropology of clothing", in *The Fabrics of Culture: The anthropology of clothing and adornment*, The Hague 1979.

Stillman, Y.K. et als., "Costume in the Middle East", in *MESA Bulletin* 26 (1992) 12-38.

Thompson, W., "Weaving: A man's work", in *Classical World* 75 (1982) 217-222.

Weiner, A.B., et als, *Cloth and the Human Experience*, Smithsonian Institution Press, London 1989.